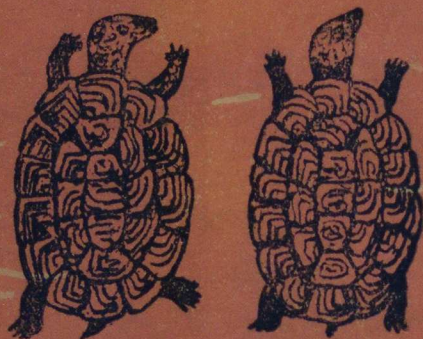

A. ŞAIQ

oJuncu
Baomalar

AZƏRNƏŞR
BAKİ • 1936

45-210
5-16

84(5AZE)-4
1116

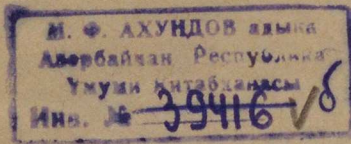
ABDULLA ŞAIQ

894.362-93

11-16

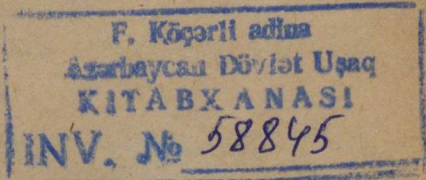
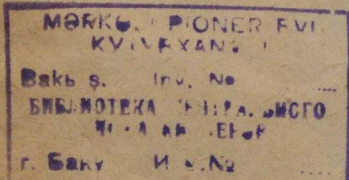
OJUNCU BAQALAR

İKİNCİ TƏVİ

488

2913

AZƏRBAYCAN DƏVLƏT NƏŞRİYYATY
Tədris Pedagozi Şöbəsi

BAKİ 1936

Əyjək bir evdə bir sənəfdən dərtdir, beş məktəbli yaşayırdı. Uşaqlar hər gün məktəbdən döndükdən sonra geniş həyətin gənəşli və havaly tərəfində toplanıv oynayıv, qacşıv, gylyv danşıvırlardı.

Jorulduqlary zaman taxta varmaqlyqla hasarlanıvş baqca janyndakı iskəmləjə oturıv danşıvırdılar. Bir gün jenə toplanıv oynayıvırdılar. **Aslan** əlində topu oynata-oynata gəldi. Uşaqlar qacıv onun ətrafıvıv alaraq dedilər:

- **Aslan**, bu topu haradan aldıv?
 - Ver bura oynajaq.
 - Gəlin „**top aldıv qac**“ oynajaq.
- Aslan** əli ilə, ajaqıv ilə uşaqlary itələjiv dedi:

— Cəkilin, hec kəsə verməjəcəgəm, özüm jalyvıv oynajaqam!

Uşaqlar qəmlənıv dedilər:

— **Aslan**, nə olur, qoj biz də ojnajaq.
Qorqmaz dedi:

— **Натьмыз** ojnajaq, **натьмыз!**
Aslan jənə vaqırdı:

— Cəkilin, özüm ojnajaşam.

Uşaqlar durub qəmli-qəmli vaqırdı.

Aslan da topu əlində alyv duturdu. **Tejmur** soruşdu:

— **Aslan**, bu topu haradan aldıñ?

Aslan çavav verdi:

Məktəvdən gələndə bir uşaqlıq əlindən alyv qasırdım. **Qanvaj** təcəşyvlə soruşdu:

— Bir uşaqlıq əlindən alyv qasırdıñ?
Myəllim diməmiş ki, „məktəvli oqurluq etməz!“

Aslan topu ojnata-ojnata çavav verdi:

— Mən oqurlamamışam ki; əlindən alyv qasırdım.

— O da oqurluqdur.

— Joq oqurluq dejil!

— Əlbəttə oqurluqdur, özgənin malıdır.

— Jazıq uşaq imdi aqlaja-aqlaja qalmış.

— Hələ ystəlik evdə ata, anası da dögəçək.

— Nə eləjim, qoj dөгsyn,—dejə topu havaja atdı.

Tejmur topu vurub onun əlindən jərə saldı. Uşaqların hamısı topa tərəf qasdı. **Натьмыз**dan əvvəl topu **Sara** gətirdi. **Aslan** topu ondan almaq istədi, **Sara** gördy ki, ona guşy catmajaşaq. Topu uzaqa atdı. Uşaqlar jənə qasdı. Bu dəfə topu **Qanvaj** gətirdi.

Aslan jetişinçə topu **Saraja** atdı. **Aslan** ona tərəf qacdı. **Tejmur** bir az aralanıv vaqırdı:

— **Sara, Sara**, vura at!

Sara topu **Tejmura** atdı. **Qanvaj** vaqırdı:

— Sən də mənə at!

Aslan jetişinçə **Tejmur** da **Qanvaja** atdı. **Aslan** hər tərəfə qacdı, topu ala bilmədi. Axırda aşıqlandı və joldaşlarıv tərbijəsiz səgüylərlə səgdy. Bu səgüylər **Qanvajıv** xoşuna gəlmədi. Topu o **Aslan** atıv dedi:

— Jım aqıvıv nə pis qoqujur. Tərbijəsiz, oqru!...

Aslan topu tez gətyryv dedi:

— Oqru sənsən!

— Mən də oqru olsajdıv özğanin topunu oqurlardıv.

— Mən oqurlamamışam, qacmışam. Hünərin var, sən də qacır.

— Mən hec kəsin topunu qacırmaram. Kəcən il də sınıfda **Səmədin** qara çilidli dəftərini oqurlamışdıv. **Tejmur** gylə-gylə dedi:

— Ha, jadımdadıv, jadımdadıv. Myəllim onu qovmaq istəjirdi. O qədər aqladıv, jalvardı ki, myəllimin jazıqıv gəldi.

Qanvaj vaqırdı:

— Bu jana gəlin, onunla ojnamaıvıv, oqrudur!

Sara dedi:

— Doqru dejir, gəlin bu tərəfə özümüv ojnaıvıv.

Uşaqlarıv hamıv **Qanvajıv** ətrafına toplandı. **Tejmur** dedi:

— Savah istirahət gynydyr. Xalam oqlunun janına gedəcəgəm. Onun topu var. **Sara** onun səzyny kəsərək.

— Nə ojnaıvıv, tez olun, ojunun adıv dejin!

Qanvaj sevinçindən sısraıvıv dedi:

— Doqrudan savah istirahət gynydyr. Aj çan-aj çan atam məni hejvanxanaja aparacaq. Kəcən həftə də sirqə aparmışdıv. Orada itlərdən musiqi dəstəsi vardı. Biri kəməcə calırdı, biri ojnaıvırdı, o viriləri də əl calırdı. Sonra dəniz kəpəkləri gəldi. Topu burunlarıv bir-birinə atıv duturdu. Hələ bir fil bizi o qədər gyldyrıv ki...

Sara—mən də savah teatra gedəcəjəm.

Tejmur—mən də kyıvıvıvıvıv jeni kitablar alıv oqujaçaqam. Qardondan maşıv və ajroplan qajıraçaqam.

Qanvaj—sən oquduqun kitablar nəjə gərək. Elə maşılardan, ajroplanlardan danıvıvıvıv.

Tejmur gylə-gylə cavab verdi:

— Maşın yaxşıdır, ajroplan yaxşıdır, joqsa ilan, cajan, kirpi, davşan? sən də elə kitablar oqujursan.

Sara dedi:

— Nə olsun, o hejvanlar sevir, onlardan danışan kitablar əlbə oqujur, sən də maşınlar.

Tejmur soruşdu:

— Hansı yaxşıdır?

Sara cavab verdi:

— Hər kəs hansıyı sevə o yaxşıdır.

Ylkər baqcanın janındakı ismələdə oturub onları dinləjirdi. O ikinci dərəcəli-nin son qrupunda ciddi, bilikli tələbə olduqu kimi pioner təşkilatının da rəhbəri idi. Uşaqların danışması onda dərin fikirlər ojatdı. Öz-özünə düşünərək: doğrudan, pioner təşkilatı rəhbəri yzərində nə mühüm vəzifələr varmı—dedi. Sonra onlara baqırdı:

— Uşaqlar, vura gəlin!

Uşaqlar bir dəqiqədə jzyk qaş kibi onun ətrafını aldı. **Ylkər** dedi:

— „Uşaqlar, səhvətinizi eşidirdim. Bundan sonra istirahət və tətil gynlərində sizə özüm rəhbərlik edəçəgəm ki, gərdygymız işlər fajdalı olsun.“

Uşaqlar sevinçindən səcraırdı. **Tejmur** soruşdu:

— Sabah bizi hara aparacağısan?

Ylkər cavab verdi:

— Sizə fudbol gətirəcəgəm. Sabah mejdancada sport ojnajaçağız.

Uşaqların yzında, gəzyndə sevinç qıyılımları ucuşurdu. Bu zaman **Aslan** da əlində top gəldi və baqıra-baqıra dedi:

— Sabah hara gedəcəksiniz, dedin?!

Tejmur ona açığı baqıv dedi:

— Sən hec jərə.

Ylkər—joq, onu da aparacağıam—dedi.

— O vizimlə ojnamasın!

— Nicin?

— Oqrudur, sonra vizə də oqurluq ögrədər.

Aslan açığı səslə:

— „Oqru özünsən!“ dedi.

Sara açığı-açığı **Aslana** baqıv dedi:

— Oqru olsadı, o da səninki uşaqların topunu gətyryv qacardı. **Tejmur** ilə və etdi:

— Sənfda uşaqların dəftərini oqurlardı.

Aslan aşıqından aqladı. Gəzynyın jaşyn əlilə silə-silə:

— Sizə nə... jaxşy edirəm. Sizin şeyinizi oqurlamamışam ki! **Sara** çavav verdi:

— Qorqma, əlinə dyşsə onu da oqurlarsan.

Ylkər uşaqlara aşıqlandı „susun!“ — dedi, bundan sonra **Aslan** vojlə jaramazlyq etməz. Sonra yzyny **Aslana** dutub soruşdu:

— **Aslan**; bu toru əlindən aldyqyn uşaqy tanyjymşan?

— Özyny də tanyjyram, evlərini də.

— Sabah sizə **fudbol** gətirəcəgəm. Sən apar, onun topunu özynə ver, gəl! Sən gəlinçə biz də istirahət gynlərində

aparaşaqymyz işlərə dajir plan hazırlajalyım.

Aslan əlində top getdi. **Ylkər** uşaqlary başna toplajyb hər birindən ajry-ajry soruşdu:

— **Sara**, sən təttil gynlərində nə kibi işlərlə məşqul olmaq istəjirsən?

— Mən?.. Mən teatra getmək istəjirəm.

— Daha nə sevirсэн?..

— Bir də vaqca uşaqlaryn gəzdirməji, ojnatmaqy sevirəm.

Ylkər jenə soruşdu:

— **Tejmur**, sən nə sevirсэн?

— Mən maşyn, paraxod, ajroplan sevirəm. Bunlardan danşan kitablar sevirəm.

— **Qanvaj**, sən nə sevirсэн?

— Mən hejvanlar sevirəm. Hər gyn hejvanxanaja, sirqə getsəm, jenə dojmaram.

Sara dedi:

— Doqru dejir. Məktəbdə təviət qavinəsinə girdiji zaman hec syqmaq istəmir, gəzy şəkillərdə qalyr.

Tejmur ilavə etdi:

— Təviət dərslərində hejvanlaryn jaşyş və xasijətləri həqqində o qədər sual verir ki, myəllim təngə gəlir.

Ylkər dojnundan bir parca kaqyz və qələm syqarəyb syra ilə jazdy: *Əmək myze-*

—Bunlar ilə mənimki dutmajır. Biri kələmdən, soqandan, biri kirpidən, davşandan danıdır.

Ylkər cavab verdi:

— Bunların hamısı lazımdır. Necə bir şeyə pis demək olmaz! Hünər bir işi yaxşı bacarıb o jolda hünər göstərməkdir.

Bu sözdən coşuqların hamısı razı qaldı. O aqşam nəşələri jerində olduqundan dərslərini daha gözəl hazırladılar və səhər səhərdə müəllimin verdigi suallara yaxşı cavab verdilər. Onlar anlamışdılar ki, yaxşı sən'ət sahibi olmaq üçün hər şeydən əvvəl bilik lazımdır.

Uşaqlar istirahət günlərini dörd gözə bəkləyirdi.

O biri həftə heyvanxanaya getmişdilər.

Dəmir qəfəslərdə sığa ilə qojulmuş heyvanlara və quşlara tamaşa edirdilər. **Tejmur** bir dəmir qəfəsin janyndan keçirən ona bir əl uzandı. Dənyub bəqərən gərdu ki, mejmundur. Qəfəsin icində vöjyk-kicik mejmunlar ojnaşırdı. **Tejmur Qanvaj** səslədi:

—Bura gəl, bura gəl!

Baq, mejmunlar nəçə ojnaşırdı! əlilə az qaldı məni dutmuşdu.

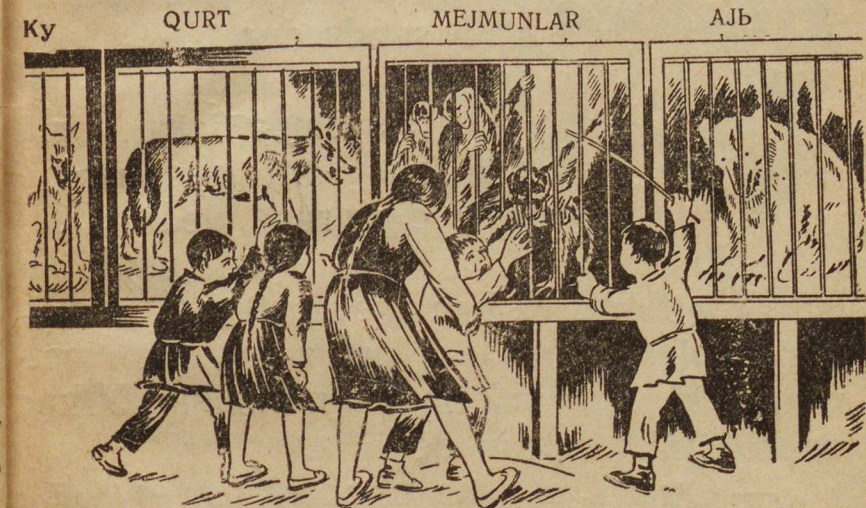
Qanvaj onlara diqqətlə bəqər və hər birinin hansı çinsdən olduqunu dıyşnyrdı.

Tejmur da əlindəki aqaç qəfəsə uzadıb onları aşıqlandırdı.

Böjyk bir mejmun gəlir qəfəsin bəraqıqı ucunda e'tinasız dajandı. **Tejmur** ona nə qədər aqac uzatdısa, əsla hərəkət etmədi.

Qanvaj və **Ylkər** bir nəçə dəfə ona dedilər:

— „Aşıqlandırdıma, əlini qapar“. **Tejmur** fikir vermədi. Bir də aqaç uzadırdı mejmun jıldırdı ki, şöjyjb onun qolunu

iki əlilə dutdu və tez 'aqzına' saldı. **Tejmur** qorqudan bəqərbb aqladı. **Qanvaj** əlindəki aqaçla mejmunu vurdu. **Ylkər** də jumruqu ilə ona huçum etdi. Mejmun qorquv **Tejmur**u vıraqdı.

Tejmurun əlində meymunun dişlərinin jeri qalmışdı, əli vərək aqrıyırdı. 'Joldaş-lar' vaxına toplanıb soruşurdular:

— Nə oldu **Tejmur**, nə oldu?

Qanvaj gylə-gylə cavab verdi:

— Bir şey olmamış; o mənim meymunla-
rğa sataşdı, meymunlarım da onunla zə-
rafət etdi.

BAQALAR

DOV

Uşaqlar qəfəslərin önyündən vaqa-vaqa kecidilər. **Qanvaj** ki-
cik bir qəfəs qarş-
sında durdu.

Bir az diqqətlə qə-
fəs icindəki iri, kicik
baqalara vaqvb jol-
daşlarına dedi:

— Sirqdə bunların
iştirak etdiklərini hec görməmişəm. Göry-
nyr bunlar o qədər şuyrsuz və qava hej-
vandır ki, əjrətmək mümkyn olmaıyr. **Ylkər**
onun cijninə vurub dedi.

— Onlar da sən əjrədərsən, vöjyk bir
şej dejil ki.

Ylkər məktəbdə pioner təşkilatın vax-
şına kecdikdən sonra təşkilat çanlanmış-
dı. İstirahət gynlərindəki səmərəli gəzin-
tilər və ojunlar uşaqlar coq maraqlandırbı
və jyz fajiz iştirak edirdilər. **Ylkərin** rəh-

vərliji sajesində **Aslan** kivi uşaqlar coq islah
olmuşdu. O coquqların tərvijesinə coq əhə-
mijət verirdi. Onlar ucyn maraqlı kitablar
oqujur, mysahibələr kecirirdi.

Qanvaj hejvanlar coq sevirdi. Təviət
qabinəsinə girdiji zaman saatlarça gözlərini
şəkillərə dikib qalırdı. Şəhərə tamaşa ucyn
hejvanlar gətirildikdə, sirqdə hejvanların
tamaşası göstəridikdə atasilə vərəvər gedib
dojunça tamaşa edirdi. Onların ojunlar, jaşajş
və xasijətləri **Qanvaj** coq maraq-
landırbırdı. Kərəklərin, pişiklərin, donuzun,
filin, hətta su kərəklərinin göstəridiji ojun-
lara hejrət edirdi. Əz-əzynə dışynırdı:
Bu əqilli hejvanlar haradan tapırlar?
Bir gyn atasından soruşdu:

— Ata, hejvanlar bu ojunlar kimdən
əjrənir?

Atasə cavab verdi:

— Oqlum, sən elmi kimdən əjrənirsən?

Qanvaj tez cavab verdi:

— Myəllimdən

Atasə gylımsəjiv dedi:

— Onlar da əjrədən bir myəllim var.

Qanvaj dedi:

— Onu bilirəm, bu dilsiz hejvanlara bu
ojunlar neçə əjrədirlər?

F. Köçəri adina
Azərbaycan Dövlət Uşaq
KITABXANASI
INV. № 58845

488
MƏRİFƏT PİONER EVİ
Bakı ş. 10v. k. 2913
BİBLİOTEKASI
17. 5800
g. Bakı İ.v. №

Atasъ çavav verdi:

Oqlum, sirqdә әлиндә cubuq bir adam vardъ. Onu gerdynmy?

—Gerdym.

—Baq, o myәllimdir; hәm dә coq vә-jyk myәllimdir. Jaxşъ oqumuş, illәrçә tәç-ryvә gөрmyş alim bir adamdъr. Hejvanla-ryн jaşajьşьнъ, xasijjәtini vеş varmaqъ kivi bilir. Hejvanlarъ әjrәtmәk ona hec cәtin dejil; cynky hәр hejvanьн xasijjәtini bilir.

Qanvaj jenә duşyndy. Birdән-birә vaşь-нь qaldьryv sevinә-sevinә dedi:

—Ata, vәjyjәndә mәni hejvanat myәl-imi olmaqъ qojarsanmy?

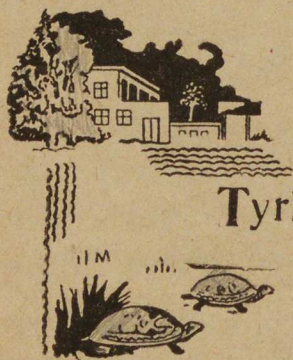
Atasъ onun vaşьнь quçaqlajьv dedi:

—Kaş o gyn olsun oqlum! Mәn coq şad olaram. Ançaq hejvanat myәllimi olmaq istәjән adam hәр şejdән әvvәl hejvanlarъ sevmәlidir. Baq, bundan sonra, evimizdәki „Mәrmәr“ pişigi, qomşumuzdakъ „Qaplan“ kәpәgi vurma!

Qanvaj qьzardъ; cynky ojnadyoqъ za-man onlarъ ara-bir vururdu. Birdән-birә atasьнън әlini dutub dedi:

—Ata, bundan sonra hec vurmajaçaqam. Onlarla jaxşъ-jaxşъ ojnajaçaqam. **Qanvaj** o gyndән hejvanlarъ daha coq sevmәgә vaşladъ. Hejvanat myәllimi olmaq fikri

onun vaşьnda jerlәşmişdi. O sirqdә gөр-myşdy ki, myәllim kәmәncәdә bir coq hava calьr vә hejvanlarъ ojnadyr. **Qanvaj** kicik bir kәmәncә aldъ vә o gyndән qonser-vatorjada oqumaqъ vaşladъ.

Tyrkan kəndində vəyük bir qolxoz vardı. Bu qolxozda: qavun, qarpuz xijar, vadımçan və pamidor əkilirdi.

Kecən ildən qolxozun xərbində iki vaqə yaşayırdı. Bunlar taqların, jıraqların arasında gözəl ömür keçirmişdi. Qar, voranın qış, onların qarşıladyq zaman hər ikisi juvaja cəkilib uc aj qış orada jatmışdı.

Bahar gəlmişdi. Gynəşin isti şəfəqləri hər şeje qan və çan verirdi. Bu uzun juqudan canaqlı vaqələrin ojanmaq zamanı jetişmişdi.

Bir gyn hər ikisi juqulu gözlərini acdı.

Onlar coqdan aç idi, dışarında, gynəşin siçaq şəfəqləri və atlas kivi jumuşaq lətif otlar onların saqlıydı. Javaş-javaş syrunub dışarın cıqırlar.

Qolxozcular qızqın calışırdı. Kimisi vostanın topraqlını çevirir, kimisi toxum səpir, kimisi vostanın ləklərə ajırdı.

Planı yerinə jetirmək ucun hamı zərvəci olaraq calışır, iş zamanı onların jyzyn-

dən nəşə, sevinç jayırdı, gynəş də isti şəfəqlərini qolxozcuların üstünə sərmışdi; ləklərin dert janında jaşıl, jumuşaq otlar gəjərmışdi. Vaqələrin hər ikisi aç qurt kivi soqulub jeməje başladı.

Vaqələrin istədikləri gynlər gəlmişdi. Hava gydən-gynə qızırdı. Otlar, jıraqlar vəjumuş, xır və vostan jaşılantmışdı.

Dişi vaqə qumların icində jumurtlamışdı. Gynəş qızdıqca jumurtaların icində

kiçik vaqalar çanlanırdı; bir gyn jumurtalar qıymı, balalar sıqımdı.

Dişi vaqa balalarıñ jıñna alıv xırbı icında dolaşırdı.

O imdi ana idi. Onlara jıpraqlardan, otlardan jedirir, ızlarını dıřmanlardan qorumaq ızredirdi. Gynız ajılmıřdı. İsti qum qorlu kıl dınmıřdı. Qolxozcular uzaqda bir cinar altında dıneçelirdi. Sız-samir kasilmiřdi. Jalıv vaqalar sulanıv taqların atrafında dolaşırdı. Gög ızyndı qızıl quř da tınvıl-tınvıl ucırdı. Av bulmuř kibi qanatların asıv dırdı vı gızlarını bir mıddıt jerı dikdi. Quř javıř-javıř ařaq enmıge vařladı. O bir az sonra qanatların asıv dırdı. Birdın-birı řıřıv ana vaqanı çajnaqına alıv havaja qalqı.

Qalqı qalqı, sonra saq tırıfı getdi. Uça qaja vařında tikmiř olduqu jıvasına

jaqınlařdı. Vaqanı birdın-birı qajanı ızstını atdı, ızdı dı arqasınça jerı endi. Vaqa parcalanıv qıñndan sıqıdı. Qızıl quř onu çajnaqına alıv, jıvasın aqızına qondu. Onu gıyınça balaları „çıq-çıq“ sızlandı vı tyksız vojınların ona tırıf ızadıv dırdular. Qızıl quř vaqanı parcalajıv onlara jedirdi.

tə'tili başlanmışdı. **Yl**kər pioner təşkilatı ilə vərəvər Tyrkan kəndinə göndərilmişdi, kənddəki pioner təşki-

latı coq zəjif işlədiji ucun **Yl**kər jardı məqsədilə təşkilat işlərinə qarışdı, təşkilatın rəhbər işçilərini jeni iş metodları ilə tanış etdi. Təşkilatda olan noqsanları aradan qaldırdı və **Aslan** qolxoza təhkim etdi ki, qolxozcular arasında mədəni məarif işləri aparsın. Pionerlər hər gyn dəniz sahilində qum və gynəş vanjosu edir, dənizdə cimir, futbol oynayı, idman jayı və ara-bir qolxozlara, sovxozlara və jaqın kəndlərə gəzinti dızəldirdilər.

Aslanın işi coq jaxş idi. O istəginə catmışdı. Qolxozda həvəslə işləjirdi. Məhsulatin çinslərini, onları veçərmək jollarını, topraq gıvrələməji öjrənirdi. Joldaş **Qanvaj** tez-tez onu gərməyə gəlirdi. Bir gyn **Qanvaj** jənə **Aslan**ın janyına gəlmişdi.

Aslan Qanvaj ilə vərəvər vostan başdan ajaqqa gəzdilər. O **Qanvaja** pamidor və vadımçan gəstərir və onların haqqında izahat verirdi. **Qanvaj** öz-özünə dışynırdy: ooru deyə, təhqir etdijimiz **Aslan** vaq, nə qədər dəgişmiş. O artıq iş və zəhmət adamı olmuşdur. Bu dışynçə ilə qarpuz, qavun taqlarının janyndan kecirtdi. Birdən-birə taqların arasında iki vaqqa balasını gərdy. Şadlıqından bilmədi nə eləsin. Onları gətyrmək ucun ləklərin icinə girdi.

Vaqqaçqlar uzaqdan onu gərynçə qacmaqqa başladılar. Onlar imdi anasız və kəməksiz idi. Hər şey onları hyrkydyrdy. O gyn qızıl quşdan coq qorqmuşdular. Onun gıçly qanatlarının jeli hər birini bir tərəfə atmışdı. Hec biri bir myddət özünə gələ bilməmişdi. Gəzlərini acdıqları zaman anaların gərməmişdilər. O gyndən taqların arasında qorqa-qorqa jəşəjirdilər.

Qanvaj onlara jaqynlaşdı, hər ikisi qorqu-
dan başlarını qınlarına səkiyə durdu. Qan-
vaj hər əlinə birini əlbə ləkdən səqə, sevin-
çək: „**Aslan**, vaq gər nə tapdım“ dedi.

Aslan vaqəv gylə-gylə dedi: sən istə-
dijin şeylər. Həm də nə qədər kicikdir, bir
alma volda...

Qanvaj: saq ol **Aslan!** Gəryşəriz!—
deyə qaca-qaca getdi. Bəyək vaqəv iri
qarəsindən girinçə vaqərdə: „gər bir nə
gətirmişəm!“ Uşaqlar vaşına toplandı.

— Nədir? — nədir? ver bura! ver bura!..

— **Qanvaj**, bunlar haradan tapdın?

Qanvaj tez çavav verdi: ləklərin icin-
dən.

Səsə **Ylkər** də gəldi. Vaqalar gəryinçə:

— Oj! nə valaçadı. Xırda alma volda
hec belə kicik vaqa gərməmişdim—dedi.

Qanvaj sevinə-sevinə dedi:

— Ylkər, bunlar saqlajaçaqam.

Vaqaçəqlər başlarını qına səkiyə hərə-
kətsiz durmuşdular. Sevinçək uşaqlar o ki-
cik qonaqların ətrafına əlbə hələ də on-
lar jalnəz vbraqmaq istəməjirdi.

Qanvaj qasəv aqzə cubuqlarla həryl-
myş taxta bir qutu gətirdi. Bu qutunu o
coqdan hazırlamışdı, hər iki vaqəv qu-
tuja qojub aqzəv vaqladı.

Qanvaj o gyn sevinçək olmuşdu. Saatda bir kərrə gedib onları joluqurdu. Onlarla anlaşmaq, dostlaşmaq istəyirdi. Baqalar onu gərynçə qorqub cəkilirdi.

Qanvaj coq düşynurdy. O baqaların əcətmək istəyirdi: nə əcətsin? neçə əcətsin? Haradan başlasın?...

Bunları ajdənlaşdırma vilməyirdi. Qutunun yanında oturub saatlarça düşynurdy. Bu fikir onu jormuşdu. Həttə geçələr jataqda girdiji zaman çyr-və-çyr plan qururdu. O eşitmişdi ki, hejvanları əcətməkdən əvvəl aç saqlayırlar. Odur ki, savaha qədər o gyn onlara jemək verməmişdi.

Səhər acıldı. **Qanvaj** juqudan ojanıncə baqaların janına qacdı. Aç və dustaq baqalar qutunun içindən cəqmaq ucun jol arayırdı. **Qanvaj** gərynçə hər ikisi başını gizləjib hərəkətsiz durdu. **Qanvaj** əlindəki otları onlara doqru uzatdı. Onlar qorqub

cəkildilər. **Qanvaj** coq calıbdı. Onlar inad edib ot jemək istəmədi. **Qanvaj** düşyndy: zərər joqdur; aç qalv axırda jejərlər — dedi.

O gyn **Qanvaj** coq məşqul idi. Kənd qlubunda pionerlər tərəfindən mysamirə veriləcəkdı. Bir tərəfdən qlubu vəcəjirdilər, bir tərəfdən də rollarıny hazırlayırdılar.

Joldaşları ilə vəravər aqşama qədər işləmişdi. **Qanvaj** evə dəndygy zaman gynəş qərvə doqru əjilmış, hava sərinlənmişdi.

Baqaların fikri ilə jolu vilməyirdi neçə getsin. Joldaşları ona sataşırdı:

- Sən gedincə baqalar açından ələçək.
- Bilmirəm bu murdar baqalardan nə istəjir?
- Onları mən əlimə gətyrməgə igərəmirəm.
- Danışmajın, bu da baqaları əcədiv sirqdə ojnadaçaq.

Qanvaj bunların vəzisinə cavab verir, vəzisinə verməyirdi. Evə jetişər-jetışməz baqaları joqladı. Aç baqalar qutunun aqzıny jalayıb və cəqmaq ucun jol arayırdı.

Qanvaj gərynçə hər ikisi vaşınb gizlədi. **Qanvaj** qutunun qarışınb acdı. Gəlirkən jolda topladıqı vaqa japraqlarınb onlara doqru uzatdı. Aç vaqalar ot qoqusu dujunça vaşlarınb cıqardı. Qorqa-qorqa japraqı jeməyə vaşladılar. **Qanvaj** sevinçindən dərisinə sıymajırdı. Birinçi imtəhanı gözəl vermişdi. Baqalar onun əlindən ot alıb jeməyə vaşlamışdı. Bu az şey dekil. Deməli, bundan sonra vaqaçyqlarınb istədigi kibi vəjytəçək, istədigi dərsi verə biləcəkdı. Kəksy şişmiş, ymydy artmış, gözləri bşyqlanmışdı. Baqalar dojurduqdan sonra qaca-qaca jemək odasına gəldi. Joldaşları masa vaşında oturub şam edirdi. Ən vaşda **Ylkər** oturmuşdu. Titrək və sevinçək bir səslə:

— **Ylkər**, vaqalarım əlində ot jeməji əjrətdim.—dedi.

Ylkər bu səzyn əhəmiyyətini yaxşy dısynə bilmədi. Jalnız vaşınb tərədib gylıy və onu, əzindən razı salmaq ısyn:

— Mərhəva **Qanvaj!**—dedi. O **Ylkər**dən bir coq şeylər sormaı və əjrənmək istəjirdi. Joldaşlarınb janında soruşmadı. Jerində oturub şam jedi. Geçə qlubda idilər. Mysamirələri olduqca parlaq kecmiş və qolxoz, sovhoz işcilərini məmnun vuraıtmışdı. Uşaqların və **Ylkərin** ızy, gəzy gy-

lyrdı. Geçə geç qajıtdılar. **Qanvaj** hər kəsdən əvvəl jataqına gedib jatmış və səhər hər kəsdən əvvəl ojanmışdı. Baqalarınb japraq və ot topladı. Onları dojunça jedirdi. Baqalar otu əlindən alıb jedikçə sevinirdi. **Qanvaj** bunları əjrətmək ısyn plan hazırlamaı istəjirdi.

Bu xıysuda oturub dısynyrdı. O qədər dərın dısynyrdı ki, **Ylkərin** gəlir onun vaş ıçında durduqunu gərməmişdi. **Ylkər** coq durdu. **Qanvaj** fikir dənizinə dalmışdı. **Ylkər** gylə-gylə:

— **Qanvaj**, nə dısynırsən?—deyə sordu. **Qanvaj** vaşınb qaldırıb **Ylkəri** gərynçə jerindən sıcradı. **Ylkər** jənə sordu:

— Baqalara ot verdinmi?—**Qanvaj** qıyrurlu bir tevr ilə:

— Verdim, hamışınb əlində jedirdim—dedi.

— Elə lazımdır. Hec bir zaman qarşlarınb ot qojma! Əlindən jeməji əjrənsinlər, həm də javaş-javaş bunları səse gurultuja alıbdır. Onda tez əjrənərlər.

Qanvaj ymydlə parlajan gözlerini ona dikib dedi:

— **Ylkər**, bunları mən neçə əjrədim? Haradan vaşajım? Bu iş mənı coq dısyndyr.

Улкәр gylyb dedi:

— Sən onlara nə əjrətmək istəjirsən?

Qanvaj tez cavab verdi:

— Ojnamaq!

— Ojnamaq? Coq jaxşy... ot jeməji neçə əjrətdin? Ojunu da elə əjrədərsən! Təçryvə sənə göstərəçək. **Hər işdə mətənətli, dajanьqly olmaq lazьmdьr.** Nərimanov kutyvханасыndan sənə baqalar haq-qində uc, dört kitab gətirdəçəjəm. Oqu, on-larьn xasijjətini jaxşy əjrən. Bu xysusda kitablar sənə coq kəmək edər.

Qanvaj baqalarьnь tərviyə etməkdə də-vam edirdi. O baqalarьnь ançaq myəjjən saatlarda jedirirdi, jedirmək istədiyi zaman onlarь ejvana vuraqьrdь. Tamaşa ucyn tor-lanmьş coquqlarьn şən gurultusu icində jedirirdi. Qutudan сыqmaq aç baqalar ucyn vajram idi. **Qanvaj** bir dəstə vaqa japra-qьnь havadan asьrdь. Bu japraqlarь elə asьrdь ki, baqalar ajaq ystə durmadan və ja vaşlarьnь juqarь qaldьrmadan otu jeje bilməzdi. Sonra kəməncəsini gətyryv calьrdь. Kəməncə səsi aç baqalara bir myzdə idi, cynky jemək vaqtə gəldijini bilirdilər. Baş-larьnь uzadьv o tərəf bu tərəfə qacьv je-mək arajьrdьlar. **Sara** onun kəməkcisi idi. Juqarьdan asьlmьş otu ara bir onlarьn ki-

cik qara dodaqlarьna doqundururdu. Baqal-ar jeməjə hazьrlanьrkan otu javaş -javaş juqarь cəkirdi. Bu tevrə baqalara ajaq ystə jemək əjrətmək istəjirdi. Inadсь baqalar isə bunu istəməjirdi. **Qanvaj** coq calьşdь, mym-kyn olmadь. O təçryvəsində davam etdi. **Улкәр** ona: **Hər işdə mətənətli və daja-ньqly ol!**—demişdi. Bu sözy **Qanvaj** unut-mamьşdь. O coq calьşdь. Axьrda baqalara ajaq ystə ot jeməji də əjrətdi.

Hər gyn jemək vaqtə onlarь ejvana vuraqьr, özy kəməncə calьr, **Sara** da ipə baqlanmьş ot dəstəsini onlarьn vaşy yzə-rində tuturdu. Baqalar ajaq ystə qalqьv otu jejərdilər.

İki ajda **Qanvaj** ançaq bunu əjrədə bilmişdi. Onun fikri vaşqa idi. O özynə bir myəllim kivi vaqmaqə vaşlamьş. O istəjirdi ki, kəməncəsini əlinə alьv caldьqь zaman baqalarь sirqdəki hejvanlar kivi durub oj-nasьn.

Qanvaj bir gyn jenə coq məşqul idi. Şəhərdən pioner dəstəsi gəlmişdi. Dəstə rəhbəri jaj işləri haqqında məruzə etdi. Mə-ruzəni dinlədikdən sonra hamьsь birlikdə kəndi dolaşmьş, oradan dəniz sahilinə get-mişdilər. Jeməkdən sonra **LENIN** guşəsində sijasi kitabcalar oqunub təhlil edilmişdi. **Qanvaj** aqşama jaqьn evə dənmyşdy. O

gyn baqalar aç qalmışdı. **Qanvaj** evə gəlincə tez baqaları joqladı. Aç baqaçyqlar onu görəncə qutunun aqylybıyından başlarıny səqarəv ojnatmağa başladılar. **Qanvaj** anladı ki, onlar bu hərəkətləri ilə: „*Qarın ac, vizə jemək ver!*“ demək istəyir. Qutunu gətyryv ejvana gətirdi. **Sara** hələ gəlivi səqmatmışdı. Qutunu açdı, baqaları dışarı buraqdı. Kəməncəsini gətyryv calmağa başladı. Jemək myzdəsi verən kəməncəsinin səşindən hər ikisi ajaq ystə qalqdı və havadan asılmış otu aramağa başladı. **Qanvaj** bunu görəncə sevinçək jerindən səcradı. Kəməncə əlində otağa qacdı: „**Ylkər, Ylkər**, bura gəlin, sizə tamaşa göstərəçəjəm“ dedi. Ylkər və uşaqlar onun arqasınça gəldilər, ejvana jetişincə **Qanvaj** jenə kəməncə caldı. Baqalar kəməncənin səşini eşidinçə hər ikisi ajaq ystə qalqdı və jan-jana ortalıqda dolaşmağa başladı. Uşaqlar gylyr, **Ylkər** gylyr, **Qanvaj**, sevinçindən nə edəçəjini bilməjirdi. **Qanvaj** ajağa qalqdı, ipə baqlı ot dəstəsini **Sylejmana** verdi. „*Al, bu otu havada dut, onlar jedikçə otun jerini dəgişdir!*“ dedi. İmdi **Qanvaj** kəməncəsini calır. **Sylejman** əlindəki ot dəstəsini javaş-javaş havada dolandırdı; baqalar da onun arqasınça syrynyv jejirdilər.

Jaj tətili bitmiş, **Qanvaj** pioner təşkilatı ilə vərəvər şəhərə qajytmışdı. Tətil ona coq şəj vermişdi. Vyçudu qyvətlənmiş, fikri inkişaf etmiş, təçryvəsi və sijasi biligi artmışdı. O hər gyn məktəbinə, musiqi dərslərinə dəvam edir və pioner təşkilatında calışır.

Baqalarıny da unutmajırdı. Evə gəlirdi, jeməjini rahat-rahət jejiv qurtardıqdan sonra baqalarıny dışynməjə başladı. Hər gyn qutunu arıtmaja gətirir; qutunun aqylyny acıv baqalarıny dışarı buraqırdı. Əzy kəməncə calır, qardaş **Surxaj** da kəməncənin havasına ujduraraq, otu əlində dolandırdı, vaçları, qomşu uşaqları hər gyn o kicik qonsertdə iştirak edirdi. **Qanvaj** təçryvəsini artırmışdı. Baqalara yc, dört ojun əjrətmişdi. Bir necə dəfə kicik qonsert tərtiv ediv baqaları ojnatmış və təçryvədən səqarmışdı. Baqaçyqlar **Qanvajın** gəzyndə vəjymuş və qijmətlənmişdi, onlar bu gyn adi vəhşi baqalar dejil; hər biri tərbijə gormuş, məktəv gormuş bir hejvandı, onları çəmijjət icərisinə səqarmaq, vəjyk mysamirələrdə, qonsertlərdə ojnatmaq olar. Baqa kivi hejvanlara yc, dört ojun əjrətmək az şəj dejil. Bundan sonra onun baqalarıny, özyny hər kəs tanıjaçaq, hər kəs biləçək, onun hynərinə hejrət edə-

çəkdi. Adb qəzetələrdə jazylaçaq, dillərdə səjlənəcəkdir.

Qanvaj o il ibtidai məktəbi bitirirdi. Onların şərafinə mysamirə tərtib edilmişdi. Mysamirədə vaqalar da iştirak edəçəkdi. Məktəblilər aqın-aqın gəlir və qaridorlarda dolaşırдылар. Bəyik bir dəstə salon qarışından asılmış e'lan oqujur və hejrətlə bir-birindən soruşurdu:

— Bu oјuncu vaqalar haradadır?

— Baqda da hec oјnarmı?

— Hələ bu **Qanvaj** kimdir?

— Baqalar onunmudur?

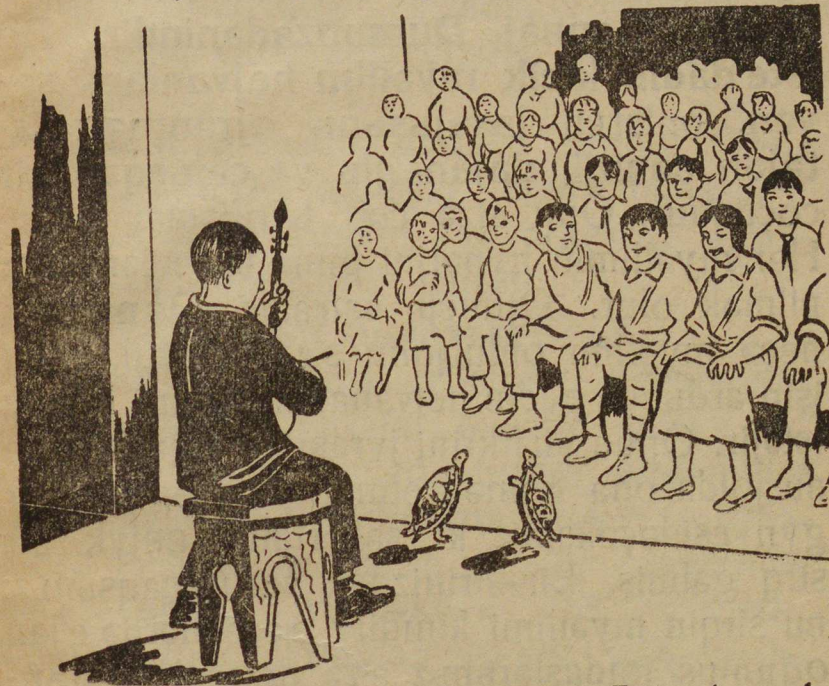
Bir-birinə bir coq belə suallar verirdi.

— Qarış aqızında get-gedə qələvəlik artırdı. Hər kəs səvirsizliklə mysamirənin başlanmasını gözləyirdi.

Birinci zəng vuruldu. Tamaşacılar salona doldu. Bytyn gözlər səhnəyə dikilib qalmışdı. Pərdənin tez açılması üçün tələvələr ajaqlarını yerə vurur, əl calaraq səskuj qorarırdı.

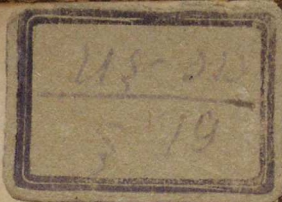
Pərdə açıldı. Birinci pərdədə tələvələr şərqə oqudu, bir coq jeni havalar calandı, şeirlər oqundu, idman nymunələri göstərildi. İkinci pərdə başlandıqca zaman hamının gözy səhnədə qalmışdı. Əl calaraq „**Baqalar gəlsin, baqalar!**“ deyə baqırdılar. Pərdə calıq ilə başlandı. Çyr-və-çyr

oјunlar oјnandı. Sonra **Qanvaj** əlində kəməncə səhnəyə çıqdı. Sürəkli alqışlarla qarşılandı, sandalja otuub kəməncəsini calmaqda başlarkən, vaqalar bir-birilə jarışa girmiş kimi qoşa-qoşa səhnəyə girdi. Ajaq ystyndə qarşı-qarşıya oјnamaqda başladılar. Salonu səs byurdy. Hamı guylar, hamı əl calar, vaqalar oјnamaqda dəvam edirdi.

Qanvaj havanı dəğişdi. Baqalar da tez oјunu dəğişdilər, tamaşacılar hejrətdən şaşırılmışdı. Bir az sonra kəməncə susdu; oјun bitdi, **Qanvaj** vaqalarını da gətyryv, səhnədən çıqdı. Sürəkli alqışlar dəvam edir, tamaşacılar əl calar, ajaq calar.

90 qər.

894.362-93

Ш-16

Зови

Redaqtoru: M. Sejidzadə
Texredaqtoru: M. Zejnalzadə

Istehsalata verilmiş 25/XII-35
Cəpə imzalanmış 25/III-36
Cəpə listi 2¹/₂. Kağız formatı 62X94¹/₁₆
Bir cəpə listində gətmiş hərufat 20.160
Baş Mətbuat Mədirliyi Məvəkilliyi № 8968
Azərbaycan № 792/239
Tirəz 8000. Sifariş № 1032

Azərbaycan mətbəəsində basıldı. 26-lar adına „Kitab Sarayı“.
Bakı, Əli Bəyramov küçəsi.

А. ШАИК

ТАНЦУЮЩИЕ ЧЕРЕПАХИ

АЗЕРНЕШР
БАКУ—1936